

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992

26 MARS 1992

Projet de loi portant approbation de la Convention de Vienne sur le droit des traités, et de l'Annexe, faites à Vienne le 23 mai 1969

RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTERIEURES
PAR M. DE BACKER

Le ministre des Affaires étrangères a exposé l'objet de la convention dans les termes ci-après.

La Convention de Vienne du 23 mai 1969 sur le droit des traités et la Convention de Vienne du 20 mars 1986 sur le droit des traités entre Etats et organisations internationales ou entre organisations internationales, constituent des étapes essentielles du processus de codification du droit international.

La place de plus en plus importante, prise par les traités comme source de droit international, a rendu nécessaire l'élaboration de règles applicables à tout

Ont participé aux travaux de la Commission :

1. Membres effectifs: MM. De Croo, président; Benker, Borremans, de Donnée, Diegenant, Dierickx, Erdman, Henneuse, Hotyat, Mmes Lieten-Croes, Maes, MM. W. Martens, Pécriaux, Van Wambeke, Verschueren et De Backer, rapporteur.

2. Membres suppléants: MM. Hatry, L. Martens, Snappe, Timmermans et H. Van Rompaey.

R. A 15467

Voir:

Document du Sénat:

284-1 (S.E. 1991-1992).

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992

26 MAART 1992

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht, en van de Bijlage, opgemaakt te Wenen op 23 mei 1969

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER DE BACKER

De Minister van Buitenlandse Zaken verduidelijkt de bedoeling van de Overeenkomst in de volgende bewoordingen.

Het Verdrag van Wenen van 23 mei 1969 inzake het verdragenrecht en het Verdrag van Wenen van 20 maart 1986 inzake het verdragsrecht tussen Staten en internationale organisaties of tussen internationale organisaties, zijn mijlpalen op de weg naar de codificatie van het internationale recht.

De steeds belangrijker rol van verdragen als bron van internationaal recht heeft het noodzakelijk gemaakt dat regels worden opgesteld die van toepas-

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden: de heren De Croo, voorzitter; Benker, Borremans, de Donnée, Diegenant, Dierickx, Erdman, Henneuse, Hotyat, de dames Lieten-Croes, Maes, de heren W. Martens, Pécriaux, Van Wambeke, Verschueren en De Backer, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de heren Hatry, L. Martens, Snappe, Timmermans en H. Van Rompaey.

R. A 15467

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

284-1 (B.Z. 1991-1992).

traité conclu entre Etats et, compte tenu du développement des organisations internationales, à tout traité conclu entre Etats et organisations internationales ou entre organisations internationales.

Le texte de la Convention de Vienne du 20 mars 1986 est pratiquement identique à celui de la Convention de Vienne du 23 mai 1969, seules quelques adaptations ayant du être apportées au texte de cette dernière.

Les conventions comportent un ensemble de dispositions concernant les points suivants: portée de la convention et définition du concept de traité, conclusion et entrée en vigueur des traités, respect, application et interprétation des traités, amendement et modification des traités, nullité, extinction et suspension des traités.

L'absence de signature et de ratification de la convention par la Belgique est due à l'imprécision du concept de norme impérative du droit international (*jus cogens*), tel que libellé dans l'article 53 de la convention, qui dispose: « Est nul tout traité qui, au moment de sa conclusion, est en conflit avec une norme impérative du droit international général ».

A l'heure actuelle toutefois, compte tenu de l'évolution du droit international, on ne peut plus affirmer que le concept de *jus cogens* soit sans contenu effectif. C'est ainsi que peuvent être considérées comme faisant partie du *jus cogens* des règles impératives telles que la prohibition de l'esclavage, de la discrimination raciale, du génocide, de l'emploi de la force pour régler les différends.

La convention offre, par ailleurs, une garantie suffisante quant à l'interprétation du concept de *jus cogens*: toute partie a le droit de soumettre un litige à cet égard à la Cour internationale de justice, si un accord n'a pu être trouvé sur un autre mode de règlement (art. 66).

Au moment de son adhésion à la convention, la Belgique émettra, ainsi que l'ont fait d'autres Etats, une réserve spécifiant qu'elle ne se considère pas liée par les articles 53 et 64 de la convention relatifs au *jus cogens*, vis-à-vis de toute partie qui récuserait la procédure de saisine de la Cour internationale de justice prévue à l'article 66.

DISCUSSION

Un membre demande si l'ensemble de la convention vise à aller au-delà d'une réprobation morale de certains comportements adoptés par les Etats ou si le *jus cogens* mentionné à plusieurs reprises possède aussi un contenu véritablement impératif.

sing zijn op elk verdrag dat tussen Staten worden gesloten en, rekening houdend met de ontwikkeling van internationale organisaties, op elk verdrag gesloten tussen Staten en internationale organisaties of tussen internationale organisaties onderling.

De tekst van het Verdrag van Wenen van 20 maart 1986 is vrijwel gelijk aan die van het Verdrag van Wenen van 23 mei 1969. Slechts enkele aanpassingen werden aangebracht aan deze laatste tekst.

De Verdragen bevatten een geheel van bepalingen over de volgende onderwerpen: werkingssfeer van het verdrag en definitie van het begrip verdrag, sluiten en inwerkingtreding van verdragen, naleving, toepassing en uitlegging van verdragen, amenderingen en wijziging van verdragen, ongeldigheid, beëindiging en opschorting van verdragen.

Dat België het verdrag niet heeft ondertekend en geratificeerd, is te wijten aan de onnauwkeurigheid van het begrip dwingende norm van algemeen volkenrecht (*jus cogens*), zoals omschreven in artikel 53 van het verdrag, dat bepaalt: « Elk Verdrag dat op het tijdstip van zijn totstandkoming in strijd is met een dwingende norm van algemeen volkenrecht, is nietig. »

Momenteel kan men, gelet op de ontwikkeling van het volkenrecht, echter niet meer beweren dat het begrip *jus cogens* geen werkelijke inhoud meer heeft. Onder *jus cogens* kunnen worden begrepen de dwingende regelen zoals het verbod op slavernij, rassendiscriminatie, volkerenmoord, het gebruik van geweld om geschillen te beslechten.

Het verdrag biedt trouwens een voldoende waarborg betreffende de interpretatie van het begrip *jus cogens*: elke partij heeft het recht een geschil ter beslissing voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof indien geen akkoord is bereikt over een andere oplossing (art. 66).

Wanneer België toetreedt tot het Verdrag, zal het net als sommige andere Staten een voorbehoud maken, nl. dat het zich niet gebonden acht door de artikelen 53 en 64 van het verdrag betreffende het *jus cogens*, ten aanzien van elke partij die de bij artikel 66 vastgestelde regeling, nl. het aanhangig maken van geschillen bij het Internationaal Gerechtshof, verwerpt.

BESPREKING

Een lid vraagt of de hele Overeenkomst wel meer bedoelt te zijn dan een morele afkeuring voor bepaalde gedragingen van Staten dan wel of het herhaaldelijk vermelde *jus cogens* ook een werkelijk dwingende inhoud bezit.

Le ministre est dans l'impossibilité de lui fournir une réponse de portée générale. C'est précisément parce que ce *jus cogens* est si vague que la Belgique a tant tardé à approuver la convention.

La réserve faite par la Belgique sur ce point vise les pays qui ne respectent pas ce *jus cogens*.

Les meilleurs juristes du monde n'ont manifestement rien trouvé de mieux que ce texte. Aux yeux d'un certain nombre de juristes belges, celui-ci ne suffit pas. Malgré tout, le Gouvernement estime préférable de l'approuver.

Le membre qui avait posé la question conclut de cette réponse qu'en fait, le droit international public n'existe que par la bonne volonté d'un certain nombre d'Etats.

L'article unique et, partant, le projet de loi proprement dit ont été adoptés par 14 voix et 2 abstentions.

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

Le Rapporteur,
A. DE BACKER.

Le Président,
H. DE CROO.

CORRECTIONS MATERIELLES

apportées au texte néerlandais du document de la Chambre n° 1472/1-90/91.

— lire comme suit l'intitulé de l'article 12 (p. 23):

« *Het door ondertekening tot uitdrukking brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden.* »

— lire comme suit l'intitulé de l'article 13 (p. 23):

« *Het tot uiting brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden door uitwisseling van akten die een verdrag vormen.* »

— lire comme suit l'intitulé de l'article 15 (p. 24):

« *Het door toetreding tot uiting brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden.* »

De Minister kan hierop onmogelijk een antwoord van algemeen geldende strekking verschaffen. Het is precies omdat dit *jus cogens* zo vaag is dat België zo lang gewacht heeft om ermee in te stemmen.

Het voorbehoud dat België op dit stuk maakt geldt tegenover landen die dit *jus cogens* niet eerbiedigen.

De beste juristen ter wereld hebben er blijkbaar niets beters op gevonden dan deze tekst. Voor een aantal Belgische juristen voldoet hij niet. Toch vindt de Regering het beter, ermee in te stemmen.

Het lid dat de vraag gesteld had besluit uit dit antwoord dat het internationale publiek recht in feite alleen bij de goede wil van een aantal Staten bestaat.

Het enige artikel en meteen het ontwerp van wet zelf worden aangenomen met 14 stemmen bij 2 onthoudingen.

Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur.

De Rapporteur,
A. DE BACKER.

De Voorzitter,
H. DE CROO.

VERBETERINGEN VAN MATERIELE AARD

Op het stuk van de Kamer nr. 1472/1-90/91

— dient de titel boven art. 12 (blz. 23) te worden gelezen aldus:

« *Het door ondertekening tot uitdrukking brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden.* »

— dient de titel boven art. 13 (blz. 23) te worden gelezen aldus:

« *Het tot uiting brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden door uitwisseling van akten die een verdrag vormen.* »

— dient de titel boven art. 15 (blz. 24) te worden gelezen aldus:

« *Het door toetreding tot uiting brengen van de instemming door een verdrag gebonden te worden.* »